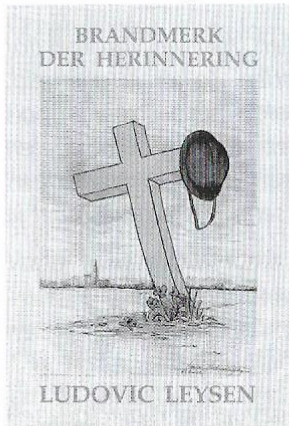

KASTERLEE IN DE TWEEDE WERELDOORLOG DE BEVRIJDING

• Zomer Nummer 2019 •

Over enkele weken herdenken we de bevrijding na een eindeloze Tweede Wereldoorlog. In kort bestek proberen we hier samen te vatten wat er in de septemberdagen van 1944 bij ons gebeurde. Omdat ik zelf niet oud genoeg ben om echt te getuigen, haal ik mijn mosterd vooral uit Oorlog over ons dorp van Cyriel Proost, uit *Brandmerk der herinnering* van Ludovic Leysen en uit *1939-1945 WERELDOORLOG II vanuit TIELEN gezien* van Leo Van Bouwel.

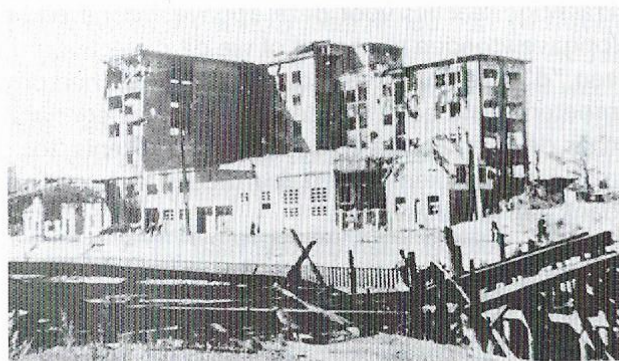

De deelname van het Belgisch Leger aan de oorlog beperkte zich tot de Achttiendaagse Veldtocht (10-28 mei 1940). Koning Leopold III gooide al snel de handdoek in de ring en oogstte daarvoor weinig applaus. Als we het hebben over de bevrijding van onze gemeente, kunnen we niet anders dan even stil te staan bij de slag van Geel en Ten Aard (8-23 september 1944).

Op 6 juni 1944 (D-Day) staken de geallieerde troepen het Kanaal over en landden in Normandië. Voordien werd de oorlog uitgevochten op het oostelijk front. De Russen eisten ondersteuning op de andere flank. De gelande troepen voerden een hevige strijd om Normandië. Parijs werd pas op 22 augustus bevrijd, Brussel al op 3 september. Cyriel Proost beschrijft de opmars als volgt: 'Wat de Duitse Wehrmacht, SS en hun tanks niet vermochten, namelijk de geallieerde troepen tot staan te brengen, konden de juichende menigtes wel.'

Maar, helaas, in Geel sputterde de machine. Eerst werd er zwaar slag geleverd om het Albertkanaal en het centrum van Geel (8-12 september). Nadien volgde de meedogenloze slag om Ten Aard (13-23 september). De Duitsers hadden zich ten noorden van het Kanaal Bocholt-Herentals (het Kempisch Kanaal) verschanst; de brug over het kanaal werd opgeblazen.

Geallieerde soldaten, met een Schotse divisie in de hoofdrol, slaagden erin het kanaal over te steken. Maar, ze zaten aldus gevangen op een klein bruggenhoofd tussen het kanaal en de Duitse troepen. Bovendien beschoten de Duitsers Ten Aard continu vanuit Kasterlee, Lichtaart, Tielen

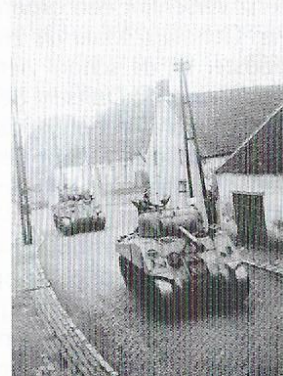
en Herentals. Uiteindelijk namen de Duitsers – bang omsingeld te worden – de vlucht. De dodentol was aan beide zijden verschrikkelijk. De militaire begraafplaatsen van Lommel, Geel en Kasterlee zijn hiervan trieste getuigen. Ook de aangerichte vernielingen in Ten Aard waren enorm. En, natuurlijk eiste de slag ook vele burgerlijke slachtoffers.

Na de vlucht van de Duitsers duiken (eindelijk!) de eerste bevrijders op in onze gemeente. Cyriel beschrijft de intocht als volgt: 'Zaterdag, 23 september. Geen Duitsers meer te bekennen! Rond het middaguur is er een kleine oploop in de Leistraat. Eén Tommie (Engelse soldaat) en een zestal in overall geklede mannen van het Geheim Leger uit Olen zijn op verkenning. Ze nemen een paar lachende Duitse krijgsgevangenen mee. Voor hen is de slachting voorbij. Overal beginnen onze mensen puin te ruimen en te poetsen. Zondag, 24 september. De klokken luiden! De vroegmissen lopen stampvol dankbare parochianen. Onderpastoor Lowet is ontroerd tijdens zijn korte preek. Er wordt gebeden voor de families van de talrijke slachtoffers. Er wordt gejubeld om de bevrijding. 's Middags valt er af en toe wat regen. Daar komen de bevrijders! Iedereen loopt de straat op! In twee lange rijen, weerszijden van de weg, marcheren Engelse en Canadese troepen voorbij. Midden op de baan rijden tanks, jeeps en vrachtoertuigen. Wij delen vers fruit en tomaten uit. Zij schijnen onze behoeften reeds te kennen en gooien met chocolade en sigaretten. Soms zitten

de voertuigen even geblokkeerd en dan lopen wij er naartoe. Wij maken "shake-hands" en de ruilhandel begint. Koddig vinden we de platte helmen. Ze lijken wel omgekeerde soepborden. Ze blijven maar komen. Aan de Tielensesteenweg worden de kolonnes gesplitst door de officieren. Ze trekken ofwel richting Tielen ofwel richting Kasterlee. De angstaanjagende Feldgrauen zijn weg. Leve onze geallieerden!

Ludovic Leysen beschrijft de nuchtere reactie van de plaatselijke bevolking: 'Wij hebben tijdens de eerste dagen van onze bevrijding in ons dorp niet de minste

euforie kunnen ontdekken. De Kastelse bevolking bleef er bijzonder rustig bij. Geen bloemen of kransen, geen vlaggen of wimpels, geen feestroes. Geen dol uitbundig gejubel zoals dat in de grote steden gebeurde. Er was enkel opluchting te bespeuren, de oorlog was voorbij, 'n mens was weer een beetje zeker de komende dag, geen gevaar meer van spuwende kanonnen, schietende mitrailletten. De bevolking had trouwens wat anders te doen. In 't dorp likte men zijn wonden; geen enkel huis dat niet beschadigd was, kapotte dakpannen, scherven glas en ruiten over het wegdek verspreid, gaten in sommige muren van inslagen, een puinhoop, het leek wel of er een zware stormwind over het dorp was geraasd met alle kwalijke gevolgen van dien.'

Leysen heeft ook oog voor de trieste zaken die zich na het vertrek van de Duitsers afspeelden. Zo beschrijft hij de pijnlijke inval bij Jan Van Gorp, die door verzetsmannen uit zijn huis gehaald werd. De titel van het boek is duidelijk: de oorlog heeft diepe wonden geslagen.

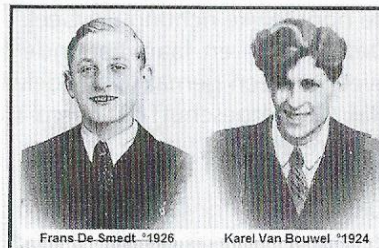
Over Tielen zijn oorlogsverslagen meestal bondig: het dorpje ontsnapt en er vallen geen doden. Wie het relaas van Leo Van Bouwel leest, weet beter. Een greep uit zijn verhaal: 'Op 22 september 's avonds voelen we aan dat de Duitsers bezig zijn zich terug te trekken. Er wordt telefoondraad opgerold en enkele zenuwachtige jonge soldaten lopen verward vanuit Lichtaart naar den Opstal. Een paar camions van de Duitse Genie staan klaar om de bruggen over de Aa op te blazen. Die op de weg naar Gierle gaat er meteen aan. Over de oude houten brug aan de watermolen laat de Duitse luitenant zich vermurwen tot enige toegeving wegens de oude gebouwen van de watermolen. Hij zal geen springtuig gebruiken als Jef Nuyts zijn brug gewoon helemaal afbreekt en wegdraagt. En dat lukt nog ook! Jef en zijn geburen breken de brug stuk voor stuk af en de Duitsers kijken toe. Die Duitsers gaan als laatsten weg uit het dorp. Op zaterdag 23 september is het overal onnatuurlijk stil. Geen kat te zien en ook geen Duitser meer. In de namiddag eerst verschijnt een groepje van 5 Engelse soldaten op de fiets op de macadam van Lichtaart. Maar als ze een stuk of vier gillende en roepende nonnen uit het klooster bij de school zien komen, keren ze hun fietsen en trappen er vandoor alsof ze op de Duitsers gelopen zijn. De nonnetjes druipen teleurgesteld en niet begrijpend af in hun klooster.

In de namiddag komt een dubbele rij camions vanuit Lichtaart op ons af. Anderhalve dag lang trekken de Engelsen van de 50ste en 49ste Infanterie Divisies (The Polar Bears) door Tielen. Zij hebben Herentals en Lichtaart bevrijd en rijden nu in de richting Turnhout. Heel wat Tielenaars juichen de bevrijders volop toe, maar die allereerste troepen stoppen daar niet voor. Die avond, in het donker, rijden er dan weer een vol uur lang een hele kolonne van "Brenccarriers" vanuit Gierle naar Lichtaart. Wij kenden die nieuwe soort infanterie in kleine rupswagentjes helemaal niet. De chauffeurs waren razend als we hen met een zaklamp beschenen. Zij

zagen dan in het donker helemaal geen steek meer voor hun ogen..' Van Bouwel maakt duidelijk kanttekeningen bij de 'bevrijding': 'De volgende dag werd voor ons gezin toch nog een marteling. In de vroege namiddag stond ik voor onze poort op straat als twee weerstanders met het geweer in de hand op me toekwamen. Eén van hen was de goed gekende Tuut (Tuur? n.v.d.r.) Van Laer en hij beval mij mijn zus Jeanne buiten te roepen. Ik weigerde dat en zei hem dat hij die moed zelf moest opbrengen. Mijn moeder weigerde ons Jeanne te laten meegaan tenzij ze ook haar meenam. Dus liepen ze allebei op in de kleine stoet van Tielense nep-collaborateurs, het waren er maar een zestal. Een deel van de mensen jowde hen luidkeels uit en ten slotte wilden een paar weerstanders de vrouwen kaal snijden. Zo ver kwam het toch niet. Chef Bert Dillen had de moed om de troep te stoppen en meteen werd ook iedereen losgelaten. Bij die aangehouden "zwarten" was er geen één die ook maar iemand kwaad had gedaan. De toeschouwers dropen dan maar af en de scheldpartij was daarmee ook afgelopen.'

Geen oorlogsslachtoffers in Tiel? Leo Van Bouwel verwijst naar Jos Valenberghs (°1927), die sneuvelt als piepjonge oostfronter (1944).

Geen burgerlijke slachtoffers? Twee Tielenaars kwamen om in cinema Rex in De Keyserlei in Antwerpen op 16 december 1944. Een Duitse V2-bom doodde 567 aanwezigen. Onder wie twee Tielenaars: Frans De Smedt (°1926) en Karel Van Bouwel (°1924). Karel was de broer van Leo Van Bouwel. De V2-bom op de Rex was de dodelijkste enkelvoudige bominslag van de Tweede Wereldoorlog.

Ten slotte: na de tumultueuze septemberdagen 1944 kwam er vrede in onze dorpen. De uiteindelijke capitulatie van Duitsland liet nog lang op zich wachten. Pas een goed half jaar na onze bevrijding tekende generaal Alfred Jodl de overgave, waarin onder andere te lezen stond: 'Alle strijdkrachten onder Duits gezag staken hun actieve operaties om 23:01 uur centraal Europese tijd op 8 mei 1945.' Op dat late uur was het in Rusland al 9 mei 1945. Dus vieren de Russen de wapenstilstand op een andere dag dan wij. Een 'mooi' symbool van de Europese verdeeldheid die volgde...

De Japanse capitulatie kwam er na de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki. Op 2 september 1945 werd de Japanse overgave ondertekend.

Herman van Gorp